

МОДЕЛІ СУЧАСНОЇ ДЕМОКРАТІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Анна Мартінішина
Здобувач освітнього ступеня Бакалавр
Спеціальність 052 «Політологія»

Донецький національний
університет імені Василя Стуса

ВСТУП

Актуальність розвідки визначається тим, що демократія, як структура, на якій базуються принципи та цінності сучасного суспільства, є динамічною формою управління. Її зміни та оновлення є необхідним процесом, за можливості вона повинна відповідати викликам часу. Зростання та поширення демократичних інституцій у багатьох країнах світу, включаючи Україну, викликає нагальну потребу проведення аналізу їх теоретичних складових. За мету нашої розвідки визначено аналіз теоретичних засад сучасних моделей демократії.

Для досягнення дослідницької *мети* розв'язуватимуться наступні завдання: з'ясування особливостей постмодерних моделей демократії; аналіз їх теоретико-методологічних засад.

Ключові слова: демократія, Україна, постмодерне суспільство.

МЕТОДОЛОГІЯ

Гіпотеза. Сучасні моделі демократії, на противагу традиційним, є більш ефективними та стійкими до викликів сучасного світу.

У роботі використано наступні методи: порівняльний та структурний аналіз. Задля узагальнення даних дослідження, було використано емпіричний метод.

ДОДАТКИ

Чи можна назвати сучасну Україну демократичною державою?

	результат	18 - 25 років	26 - 40 років	41 - 50 років	51 - 60 років	більше 60 років
так	41%	19%	12%	6%	3%	1%
ні	32%	2%	7%	6%	7%	10%
можна, але не в повній мірі	8%	0%	4%	2%	2%	0%
відмовилися відповісти	19%	0%	0%	0%	14%	5%

ОСНОВНИЙ ВИКЛАД МАТЕРІАЛУ

Розробка теоретичних питань, пов'язаних із об'єктом дослідження, здійснена на основі матеріалів зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема: Т. Андрійчука, О. Долженкова, Н. Паласа [1, 3, 4]. Новітні моделі демократії, на відміну від класичних, є досить різноманітними і перебувають на активному етапі розробок їх теоретичного обґрунтування. Процес ускладнюється тим, що демократія розглядається у двох основних іпостасях як наукова категорія та інструмент політики. В умовах постмодерного суспільства виклики, з якими стикається демократія, є подібними, як у країнах розвинутої, так і молодій демократії. Серед них можна назвати наступні: «імітація демократії», неліберальна демократія, елітарна, народна тощо [3, 221]. Разом з тим вони різняться чинниками, які спричиняють внутрішні її проблеми, проте це дозволяє здійснювати широкий підбір наукового інструментарію, для їх подолання і вдосконалення теоретичних аспектів.

Існують різні підходи, щоб унеможливити впровадження в Україні «неліберальної демократії» [1, 54]. Найголовнішими з них є: формування постмодерних ліберальних демократичних інституцій, в яких буде поєднано демократію та лібералізм; суспільна згуртованість для досягнення суспільно значущих цілей [3, 227]; інший підхід пропонує формувати модель демократії, враховуючи особливості історичного досвіду і національної специфіки [4, 60].

Важливу роль у роботі над постмодерною моделлю демократії відіграли розробки британського політолога Д. Гелда, а у вітчизняній політичній науці Н. Палас висунув власну транснаціональну модель, яка є менш ідеалістичною, але теж містить ряд недоліків і потребує подальшого вивчення та розвитку [4, 150]. Цінними теоретичними розробками щодо створення постмодерної моделі демократії, яка може бути найбільш ефективною для України, є розробка інтегрованої моделі демократії, а також розвиток конституціоналізму [3, 228] у поєднанні з розбудовою інститутів громадянського суспільства [2, 13].

ВИСНОВКИ

На даному етапі не існує єдиної наукової концепції, яка об'єднувала в собі напрацювання всіх науковців щодо різних аспектів сучасних моделей демократії. В свою чергу приклад України, де функціонує інтегрована модель демократії, дозволяє стверджувати, що сучасні моделі та їх структурні елементи, на відміну від традиційних, є більш стійкими та ефективними до викликів сучасного світу. Ця теза підтверджується результатами опитувань, розміщених у таблиці 1. Отже, характерні риси сучасної демократії та її моделі в умовах глобалізації є перспективними для досліджень у царині політології.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук Т. Сучасна демократія: проблеми та перспективи розвитку. Політичний менеджмент. 2012. № 4-5. С. 50–57.
2. Андрійчук Т. Концепт громадянського суспільства в сучасних теоріях демократії. Політичний менеджмент. 2012. № 1-2. С. 10–17.
3. Долженков О. Сучасна демократія: проблеми та перспективи. Актуальні проблеми політики. 2015. № 54. С. 221–229. URL: <http://dspace.onu.edu.ua/bitstream/handle/11300/903/Dolzhenkov%20Suchasna%20demokratiya.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 19.03.2024).
4. Латигіна Н. Українська демократія сьогодні: спроби і помилки. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2008. № 34. С. 53–62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpvzdia_2008_34_7 (дата звернення: 20.03.2024).
5. Палас Н. Транснаціональна модель демократії та її вплив на процеси глобального врядування в умовах сучасного світу. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2008. № 21. С. 145–150.